

AZERBAIJAN EĞİTİM SİSTEMİ

Eğ. Bil. Uzm. Mehmet OKUTAN

Bu çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Araştırma Fonu tarafından desteklenen bir proje çerçevesinde, Şubat 1995 'te gerçekleştirilen 15 günlük Bakü incelemelerinde ve ilgililerle yapılan görüşmeler yoluyla ulaşılan bilgilerin düzenlenmesinden oluşmuştur. Bilgilerin temel dayanağı, yazdı kaynaklar, büyük ölçüde mevzuatla ilgili dokümanlardır. Bu çalışmanın amacı, Asya Türk Cumhuriyetlerinin eğitim sistemlerine ilişkin varolan bilgi yetersizliğini bir ölçüde azaltmaktır. Nitekim gezi öncesinde başvuru Azerbaycan 'ın Ankara 'Büyükelçiliği 'nde bu Ülkenin eğitim sistemi ile ilgili herhangi bir yazılı kaynağın bulunmayışı, yukarıdaki yargıyı kanıtlar niteliktedir.

Sovyet sonrası Türk Cumhuriyetleri'nde eğitim politikaları, Sovyet rejminin eğitim ilkelerinden kopmakla birlikte, bazı bakımlardan bu sistemin devamı özelliği göstermektedir (Behar 1994: 149). Görüşme yapılan 174 "Umum Tahsil Orta Mektebi Direktörü" de Azerbaycan eğitiminde Sovyetler Birliği eğitim sisteminin temel felsefesinin devam ettiğini söylerken, yukarıdaki görüşü teyit etmektedir.

Aşağıda Azerbaycan eğitim sisteminin amaçları, ilkeleri, okul sistemi, eğitim yönetimi, öğretmen yetiştirme konuları Azerbaycan Eğitim Kanunu, Esasnameler (tüzükler) esas alınarak, görüşmelerden edinilen sonuçlar çerçevesinde irdelenmeye çalışılmıştır.

Azerbaycan eğitim sisteminin amaçları, "Tahsil Kanunu"ndan çıkarılabilir. Bu kanun 1992 yılında çıkarılmış olup, Sovyetler Birliği dönemindeki yasanın izlerini taşımaktadır. Kanunda "amaçlar" başlığı ü bir bölüm yer almaktadır, ancak kanunda yer alan bazı maddelerden sistemin amaçları aşağıdaki gibi özetlenebilir.

* Çok yönlü yeteneğe, yüksek kültüre, sorumluluk bilincine, ileri dünya görüşüne sahip olan ve onu daima geliştirmeye çalışan bireyler yetiştirmek.

* Soy köküne, Azerbaycan halkının bağımsızlık ve demokrasi geleneklerine bağlı, halkının milli, alınlaki, hümanist, manevi ve kültürel değerlerine derinden bağlı, bu değerleri koruyan ve daima geliştiren, ailesini, vatanını, mületini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insani değerlere bağlı, insan hakları ve özgürlüğüne saygı gösteren, bağımsız ve yaratıcı düşünen, bilime, yüksek ahlaki ve manevi niteliklerle demokratikliğe göre dünyanın gelişmiş ülkelerinin vatandaşları seviyesinde bulunabülen sağlam yutuşlar yetiştirmek;

Ukutan

* Yüksek medeniyetli toplum kurmaya, Azerbaycan'ı dünyam en gelişmiş demokratik devletlerinden biri yapmaya gücü olan insanlar yetiştirmektir.

Azerbaycan eğitiminin yukarıda özetlenen amaçlarını gerçekleştirmesi aşamasında eğitim politikalarına çerçeve oluşturan ilkeler aşağıya çıkarılmıştır.

Eğitim hizmetlerinde:

- * Bütün vatandaşlar eğitim hizmetinden yararlanma imkanına sahiptirler.
- * Bilgi, beceri ve yetenek geliştirebilmek için herkese eşit imkan ve şartlar oluşturulması esastır.
- * Demokratikleştirme esastır.
- * Hümanistlik esastır.
- * Evrensel değerlerin, insan hayatı ve sağlığının, kişiliğinin üstün tumhnası esastır.
- * Eğitimde bireysellik ilkesi vazgeçilmezdir.
- * Eğitimde bilimsellik esastır.
- * Eğitimde dünyevilik esasma uyulur (laiklik).
- * Eğitimde dış ülkelerin eğitim kurumları ile sıkı bir işbirliğine özen gösterilir.
- * Eğitim kurumlarının partilerden, sosyal, siyasi ve dini örgütlerden bağımsızlaştırılması esastır.
- * Özgürlük, hümanizm, yaratıcılık ve standardizasyonun dünya eğitim düzeyinde olması esastır.

ÖRGÜN EĞİTİM

Okulöncesi Eğitim

Azerbaycan eğitim sisteminde okulöncesi eğitim, 1.5 yaş - 6 yaş grubu öğrencilerini kapsar. Eğitimin temelini oluşturan okulöncesi eğitimi zorunlu değildir. Okula kadar eğitim, ailede ve isteğe bağlı olarak da okulöncesi eğitim kurumlarında sürdürülür. Okulöncesi eğitim kurumlarında çocuklar, aile ile sıkı bir işbirliği içerisinde yetiştirilirler. Devlet, küçük çocukların eğitimi, sosyal gelişimi bakımından maddi ve manevi yardım yapması hususunda güvence verir.

Okulöncesi eğitim kurumları kapsamında faaliyet gösteren kuruluşlar şunlardır: Çocuk halliceleri, körpe evleri, aile bahçeleri, okul bahçeleri, özörlü çocuklar için okulöncesi eğitim kurumları.

Okulöncesi eğitim kuramlarını çocuklar ana-baba ve onların vekillerinin isteği doğrultusunda kabul edilirler. Çocukların okulöncesi eğitim kurumlarına kabulü öncelikle esasname (tüzük) ile düzenlenir. Özel okulöncesi eğitim kurumları ile ana-babalar arasındaki hukuki ilişküer mukavele ile düzenlenir.

Okulöncesi eğitim kurumlarında eğitimin içeriği belMenirken insarıhk değerleri üe milli değerlerin verilmesine özen gösterilir. Çocuklara ev işleri, kalıramanhk, cengaverlik, vatanseverlikle Ügüi oyunlar, şarküar, devlet sloganları ve milli marşlar öğretilir. Özellikle halk edebiyatı örneklerinden alman masallardan oluşturulan programlara önem verilir. Okulöncesinde metodik olarak yabancı dillerin öğretümesine başlanır. Azerbaycan düinin öğretilmesine ağırlık verilir. Özel yeteneklere sahip çocuklar için özellikle özel bahçeler ve gruplar oluşturulur. Okul öncesi eğitiminde bu etkinliklere ek olarak konuşma yeteneğini geliştirci programlar, jimnastik, kimya, müzik, resim, yabancı dil ve sırdaşlık gibi etkinliklere de yer verilir. Okulöncesi eğitiminde okullaşma oram %15'tir.

Genel Eğitim

Azerbaycan eğitim sisteminde genel eğitim İlkokul, ortaokul ve liseyi kapsar. Bu üç kademe birarada eğitimi sürdürür. Genel eğitimin aşamaları ve kapsadığı yaş grupları şöyledir:

İptidai eğitim (İlkokul): 6-10 yaş gruplarını kapsar. Eğitim süresi 4 yıldır. Bu okula devam eden öğrencilere öğrenimleri süresince karne; bu okula bitirdiklerinde öğrenim belgesi verilmekte; ancak diploma düzenlenmemektedir. Bu kadame zorunlu eğitim kademesindedir.

Esas Eğitim (ortaokul): 10-15 yaş gruplarını kapsayan bu eğitim kademesi de zorunlu eğitim kapsamdadır. Bu eğitim kademesi sonunda öğrenci diploma alabilir.

Buna göre, Azerbaycan'da zorunlu eğitim süresinin 9 yıl olduğu görölmektedir.

Ortaeğitim (lise): 17-18 yaş gruplarını kapsayan bu eğitim kademesi 2 yıl süreli olup zorunlu değildir. Buna göre Azerbaycan'da lise öğrenimi 2 yıllık bir süreyi kapsamaktadır. Örtaeğitimi bitirenlere olgunluk diploması ile birlikte bir yükseköğrenime devam etme hakkı verilmektedir.

Mesleki ve Teknik Eğitim

Peşe Mektepleri ve Peşe Liseleri: Peşe mektepleri ve peşe liseleri, Azerbaycan'da faaliyet gösteren meslek okullarıdır. Azerbaycan'da unutulmaya yüz tutmuş geleneksel sanatkarlık sahalarının dirütülmesine yönelik meslek okullarıdır. Bu okullarda zorunlu eğitimi bitiren sanata eğilimli bireyler ile, herhangi bir sanat icra edenlerden ihtisasını artırmak isteyenler ve sanat daimi değiştirmek isteyen gençler kabul edilmektedir. Bu okullar Türkiye eğitim sistemindeki çıraklık eğitim merkezleri gibi düşünülebilir.

Lise eğitimi olmayanların yukarıda bahsedilen eğitimden geçmelerine imkan tanınır. Vatandaşların muhtelif meslekler (sanatlar) öğrenmesi, ihtisasın artırması ve yeni sanatlara sahip olması için peşe mekteplerine ek olarak, kurslar, eğitim kombinatları, ve yüksek öğretim kurumlarının açtığı sanat seminerleri faaliyet gösterir.

Orta İhtisas Okulları

Bu okullar "teknikum" ve "kolej" adı ile eğitim veren ortadereceli meslek liseleridir. Orta düzeyde meslek elemanı yetiştirmeyi amaçlayan bu okullar da zorunlu eğitim kademesinden sonra gidilebilen bir eğitim kademesidir. Esas eğitim (ortaokul) bitirdikten sonra gidilebilen bir eğitim kademesine dahil olan vatandaşlar, orta ihtisas eğitimi ile beraber orta tahsüsü de alırlar. Bu okulları bitirenlere "küçük mütehassis" derecesi verilir.

Meslek liseleri 3 veya 4 yıl süreli eğitim kurumlarıdır. Profesyonel teknik liseleri 4 yıl, teknikumlar 4 yıl süreli okullardır. Meslek liselerinde ziraat, sağlık, ekonomi, ticaret gibi bölümler bulunur. Meslek liseleri öğrencileri mesleği hazırlarken, aynı zamanda yüksek öğrenime de hazırlamaktadır.

Yükseköğretim

Yükseköğretimin Amaçları;

- * Ülkenin ihtiyacı olan yetişmiş insan gücünü yetiştirmek,
- * Bilimsel araştırmalar yapmak,
- * Çeşitli hizmetlerde görev yapan personelin meslek içinde yetişmesi ve gelişmesinde katkıda bulunmak,
- * Sanayi-üniversite işbirliğini gerçekleştirerek ülke kalkınmasına katkıda bulunmak,
- * Bilimsel yayınlar yapmaktır.

Üniversitelerde eğitim "gündüz (ayani) eğitim", "akşam eğitimi" ve "gıyabio eğitim"den oluşur. Üniversite öğretim süresi genel olarak dört yıldır. Bakü Devlet Üniversitesi hariç, üniversiteler belli uzmanlık alanlarma göre kurularak ilgili olduğu uzmanlık alanmm adı ile anılırlar. Örneğin; İnşaat Üniversitesi, Pedagoji Üniversitesi, Tıp Üniversitesi, iktisat Üniversitesi, gibi. Üniversiteyi bitirenler "yüksek ihtisaslı kadrolar" sınıfına dahü olarak, alanları ile ilgili işlerde çalışırlar.

Üniversiteye öğrenci alımı sınavla yapılmaktadır. İki yol öncesine kadar sözlü-mülakat biçiminde yapılan sınav, günümüzde Türkiye'de uygulanan sistemden esinlenerek "test usulüne" dönüştürülmüştür. Mülakata dayalı smavda usulsüzlüklerin ortaya çıkması, test tekniğine dönüşün önemli nedeni sayılmaktadır. Üniversiteye giremeyen öğrenciler teknikokullara, meslek okullarına başvurabüirler.

Azerbaycan'da üniversiteler Milli Eğitim Bakanlığına (TahsÜ Nazırlığı) bağlı olarak faaliyet gösterirler. Eğitim Kanunu'na göre, yüksekokullar, dünya standartlarına tam uygun olan ve Eğitim Bakanlığı'nca onaylanmış öğretim programlarını bağımsız şekilde uygulayabilirler. Üniversiteleri öğretimin, bilimsel araştırmaların yöntemlerini bağımsız şekilde uygulular.

Azerbaycan'da üniversitelerde okullaşma oranı % 50'dir. Seminer, ders ve uygulama gruplarında öğrenci sayısı 12-15 olarak değişmektedir. Sınıf mevcutları (kalabalığı) 20'nin üzerine çıktığı takdirde sınıfı ikiye bölerek ders yapılmaktadır.

Üniversitenin çağdaş fonksiyonları olan araştırma ve yaym yapmak üe, hizmet üretmek, uzmanlık görevini yerine getirmek Azerbaycan üniversitelerinin görevleri arasmda yeralmaktadır. Bu fonksiyonları yerine getirebilmek için de öğretim üyelerinin "öğretim" görevlerini haftada 18 ile sınırlandırmış olan bu sistemde araştırma ve yaym yapma imkanı elbette her zaman olabüir. Ancak öğretim üyelerinin ekonomik durummarının çok düşük olması bu imkann kullamlabilmesini güçleştirmektedir. Bir öğretim üyesinin (profesörün) aldığı aylık ücretin-maaşın 15-20 dolar olduğu düşünülürse Azerbaycan'daki öğretim üyelerinin yukarıda saydan üniversitenin amaçlarına ne kadar katkıda bulunulabüeceği hususunda bir fikir edimlebüir.

Azerbaycan eğitim sisteminde okullar haftanın 6 günü ders yapmaktadı. Hafta sonu tatili pazar günüdür. Bir ders saati 45 dakikadı. Okullarda sınıf mevcutları 20 civarındadır. Ortadereceli okul öğretmenleri üe ilkökul öğretmenleri haftada 14 saat ders okutmakla yükümlüdürler. Bunun haricinde okuttukları her ders için ek- ders ücreti alabildikleri gibi, ekders saatinde herhangi bir sınırlandırma yoktur. Haftalık maaş karşılığı ders saatinin 14'e indirme çalışmaları sürdürülmektedir. Üniversitede ise, bir öğretim üyesi

Okutan

haftada maaş karşılığı 18 saat ders okutmakla yükümlüdür. Bundan fazla ders okutulması halinde herhangi bir ücret ödenmez. Bu, üniversite öğretim elemanlarının bilim üretme, araştırma ve yayım yapma görevini yerine getirebilmeye yönelik uygulamanın bir parçası olarak değerlendirilebilir.

Azerbaycan'da okur-yazar oranı % 98'dir. Bir öğretim dönemi genel olarak 229 işgünü olarak saptanmıştır. Eylül ayının birinci günü eğitim-öğretim, Mayıs ayının son haftasında sona erer. Bu sürenin 26 günü, sömestr tatili olarak kullanılmaktadır. Geri kalan 203 işgünü eğitim-öğretim faaliyetlerine ayrılmıştır. Bir yıllık eğitimde üç sömestr vardır. Azerbaycan Eğitim Sistemi'nde sömestr şu tarihlere rastlar:

- I. Sömestr 1-6 Kasım (5 Gün),
- II. Sömestr 30 Kasım- 10 Aralık (10 Gün),
- III. Sömestr 20 - 31 Mart (11 Gün).

Azerbaycan'da bütün eğitim kademelerinde bir öğretmene düşen öğrenci sayısı ortalama ve yaklaşık olarak sekizdir. Üniversite ve yüksekokullar da eğitim bakanlığına bağlı olduğu için, eğitim istatistiklerinde üniversite öğretim elemanları da "öğretmen" kapsamında gösterilmektedir. Aşağıdaki tabloda Azerbaycan öğretmen ve öğrenci sayıları verilmiştir.

TABLO I

AZERBAYCAN'DA 1994-1995 ÖĞRETİM YILI ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ SAYILARI

	Öğretmen	Öğrenci
Yükseköğretim Okulları	8178	62227
Ortaöğretim Okulları	3149	16651
Teknekeşe Mektepleri	2197	40462
Genel ve Okulöncesi Eğitim	170840	1428293
Diğer	1309	6297

Kaynak: Azerbaycan Tahsil Nazırlığı İstatistik şubesi (1995)

YAYGIN EĞİTİM

Azerbaycan Eğitim Kanunu, yaygın eğitim kapsamında "okul dışı terbiye" ile "serbest öğretim" uygulamasına yer vermektedir.

Okuldışı Terbiye

İsteğe bağlı olup, aileler, öğretim kurumları, toplumsal teşkilatlar ve cemiyetler ya da bireysel olarak vatandaşların yardımı ile gerçekleştirilir. Okuldışı terbiye kurumları kapsamında, Çocuk-genç kulüpleri, çocuk-genç evleri, idman ve sanat okulları, çocuk-genç kütüphaneleri, sağlık müesseseleri sayılabilir. Çocuk ve gençler bu kurumlardan ücretsiz ya da indirimli fiyatlarla yararlanabilmektedirler. Kurumlarda sürdürülecek etkinliklerin konusu ve şekli bu kurumlardaki **şuralar** tarafından belirlenmektedir.

Serbest Öğretim kurumları, Vatandaşların serbest şekilde öğretim alabilmelerine katkı sağlayan kurumlardır. Bunlara örnek olarak, halk üniversiteleri, kütüphaneler, malûmat merkezler, kulüpler, TV-Radyo öğretim merkezleri sayılabilir.

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE GELİŞTİRME

Azerbaycan'da öğretmenler Pedagoji Üniversitesi'nin çeşitli branşlarından mezun olarak göreve başlarlar. Öğretmenler tek kaynaktan yetiştirilir. Herhangi bir üniversite mezunu öğretmen olarak tayin edilemez.

Üniversite öğretim elemanları da aynı prosedürden geçerek yetiştirilmektedir. Üniversitede öğretim elemanları; "asistan, muallim, baş muallim, doçent, profesör" biçiminde kategorilere ayrılmaktadır.

Öğretmen olarak tayin edilenler 3 yıllık bir "adaylık dönemi" sonrasında asil öğretmen olarak istihdam edilirler. En az beş yıl öğretmenlik yapmış olanlar her yıl belli sürelerle hizmetiçi eğitime tabi tutulurlar. Hizmetiçi eğitim, yerel yönetimlerce düzenlenir. Örneğin Bakü kentinde görev yapan öğretmenlerin hizmetiçi eğitimlerini üstlenen kurum "Bakü Pedagoji Kadroların İhtisas Arttırma Enstitüsü" adı ile görev yapmaktadır. Bu kurum 1930'lu yıllarda kurulmuştur. Eğitim Bakanlığına bağlı olup devletin gözetiminde hizmet veren bu eğitim birimi, öğretmenlerin geliştirmelerine ilişkin programları hazırlar, kursları düzenler ve yaygın faaliyetlerinde bulunur.

Hizmetiçin eğitim programlarında görevli öğretim elemanları genellikle üniversitede çalışan profesörlerden seçilir. Yukarıda sözü edilen enstitüde görevli uzmanlar da zaman zaman bu eğitim faaliyetlerinde öğretim elemanı olarak görev alırlar. Bu kurum, aynı zamanda öğretmenlerin denetimini de üstlenirler. Öğretmenlerin görev yaptıkları okullara gidilerek onların gelişmelerine ve yeniliklere açık hale gelmelerine rehberlik yaparlar.

EĞİTİMİN FİNANSMANI

Azerbaycan Eğitim Sisteminde bütün ağırlığın devlette olduğu görülmektedir. Her ne kadar 1992 yılında çıkarılmış olan eğitim kanununda özel sektörün eğitime kaynak ayırmasına imkan veriliyor ve teşvik ediliyorsa da toplum, özel okul açabilecek bir alışkanlığı henüz oluşturabilmiş değildir.

Özel sektörün eğitime yatırım yapması henüz alışılmış bir durum değildir. Azerbaycan'da toplum, eğitim hizmetini devletin yapması gereken bir hizmet olarak düşünmektedir.

Azerbaycan'da eğitimin finansmanı tamamen devlet tarafından karşılanmaktadır. Ülkenin içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal şartlar devletin genel olarak güçsüzleşmesine neden olmuş, dolayısıyla eğitimin şartlarının kötüleşmesini ortaya çıkarmıştır. Azerbaycan'ın bağımsızlığa kavuşması ile bağımsız iş görebilme alışkanlığı birden bire ortaya çıkmamıştır. Henüz bağımsız iş yapabilme konusunda istenilen aşamaya gelinemediği için özel sektör eğitim hizmeti verebilecek yeterliğe ulaşamamıştır.

Azerbaycan'da eğitimin tek finans kaynağı, sınırlı bütçe kaynaklarından eğitime ayrılan paydır. Örneğin, 1995 yılında eğitime ayrılan ödenek, yaklaşık 300 milyar TL'dir. Bugün Azerbaycan Eğitim Sistemi'nin en önemli sorunu eğitime bütçeden ayrılan bu yetersiz ödenektir. 10 Şubat 1995'de yapılan "Öğretmenler Şurasında" en önemli sorun, eğitimin mali yetersizlikleri ve öğretmenlerin sosyal ve ekonomik hakları olarak ortaya çıkmıştır.

Ayrıca anılan Şura'da bütün ticarethanelere belli bir vergi konularak bu verginin bir kısmının eğitime ayrılması önerisi kabul edilmiştir. Ayrıca bu Şura'da Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev'in imzasıyla yayınlanan bir karar ile, 1995 yılında eğitime 100 milyar TL tutarında bir ek ödeneğin ayrılması gündeme gelmiştir.

Yeni kanunla Azerbaycan'da yabancıların özel okul açmasına imkan verilmiştir. Buna göre Türkiye Cumhuriyeti'nin açmış olduğu okullar yanında, Türkiye'deki özel okulların devamı şeklindeki bir çok orta dereceli okul açılmıştır. Ancak Eğitim Bakanlığı istatistiklerinde özel okullara ilişkin nicel bilgiler bulunmamaktadır. Azerbaycandaki özel öğretim kurumlarının tamamen tümü Türkiye Cumhuriyeti'nde bulunan vakıf ve kuruluşlara aittir.

AZERBAYCAN EĞİTİM YÖNETİMİ

Azerbaycan'da eğitim yönetimi yerel yönetimlerin de etkin olduğu merkezi bir yönetim anlayışı ile sürdürülmektedir. Eğitim yönetiminin yasal dayanakları;

Anayasa,
Tahsil Kanunu (Eğitim Kanunu),
Esasname (Tüzük),
Nizamname (Yönetmelik) olarak görölmektedir.

Bunlardan Anayasa ve Eğitim Kanunu, Yeni Cumhuriyetle birlikte çıkarılarak kabul edilmiştir. Ülkedeki tüm örgün eğitim kurumları bu metinlerde belirlediği amaçlar doğrultusunda faaliyet gösterirler.

Nizamname de eğitim bakanlığının haznlayıp tüm örgün eğitim kurumlanm çerçeve olarak kabul etmek zorunda oldukları bir hukuki metindir. Her okul bu nizamnamenin çizdiği çerçeveye göre kendi nizamnamesini (yönetmelik) hazırlar, Bakanlığın onayını aldıktan sonra da yürürlüğe koyar.

Azerbaycan'da öğretmenle yönetim arasındaki iletişimi "Azerbaycan Muallimi Gazetesi" üe sağlandığı söylenebilir. Bu gazete bir bakıma Türkiye eğitim sistemindeki "Tebliğler Dergisi"nin işlevini görür.

Azerbaycan Eğitim Esasnamesine göre; Okul, devlet ve siyasi yönetim ilkelerinin esaslarına uygun olarak, "Tahsil Kanunu, Esasname ve Nizamname" ile yönetilir (Madde: 42).

Okulun yönetiminde en yüksek organ, "Umumi Yığmaklar (konferans)"dm Konferans, okulda görev yapan bütün öğretmenler, veliler ile liselerde bir kısım etkin öğrenenim katılımı ile oluşur. Okul müdürünü bu "konferans" seçer.

Oluşumu yukarıda açıklanan Konferans, yönetime,

- 1- Eğitim - öğretim, metodoloji, maliye, tasarrufat (ödemeler), kadro faaliyetleri ile ilgili öneriler getirir.
- 2- Okulun teknik ve maddi gelişmesine ilişkin önerilerde bulunur,
- 3- Okul müdürünün muhasebe üe ilgili işlerini takip eder,

Okulda "mektep şurası" diye bir alt organ yer alır. Bu organ aracılığı ile eğitim- öğretim sürecini geliştirmek, öğretmenlerin ve eğitimcilerin, peşe ustalığını yükseltmek amacı ile "pedagoji şurası" oluşturulur,

Okulda eğitim-öğretim faaliyetlerinin sürdürülebilmesi ve gündelik işlerin yönetilmesi için "direktör" denilen okul müdürü yetkili ve sorumlu olarak atanır. Esasnamelere göre,

Direktörün (Okul müdürü) Görev ve Yetkileri

- 1- Eğitim-öğretim sürecinin oluşturulmasını planlar, planların uygulamaya geçirilmesini denetler, devlet ve sosyal organlarda okulu temsil eder.
- 2- Okul müdür yardımcılarını, pedagoji uzmanlarını, yardımcı personeli işe kabul eder ve gerektiğinde işine son verir. Başarısız öğretmenlerin görevlerine son verme yetkisi okul müdürüne aittir.
- 3- Okul müdür yardımcılarının görevlerini belirler.
- 4- Sınıfdışı ve çevre ilişkilerini düzenler.
- 5- Okul bütçesini faydalı bir biçimde kullanmayı sağlar.
- 6- Başarılı öğretmenleri maddi ve manevi bakımdan ödüllendirir.
- 7- Öğretmenlerin, sınıf rehberinin, eğitimcilerin, müdür yardımcılarının hesaplarını dinleyerek, onların işlerini geliştirme ile ilgili önerilerde bulunur.

Okul müdürü 5 yıl süreli seçilir. "Özünü doğrultmayan" okul müdürü, vaktinden önce "konferans" tarafından geriye çağrılabilir; yani görevine son verilebilir.

Eğitimin nasıl örgütlendiğini gösteren bir "teşkilat şeması" Eğitim Bakanlığı'nda bulunmamıştır. Ancak 174 Umum Tahsil Orta Mektep Müdürü'nün çizmiş olduğu şu basit şema Azerbaycan Eğitim sisteminin örgütlenme biçimi hakkında bir fikir verebilir.

Eğitim Bakanlığı

Bakü Tahsil İdaresi
(İdare Reisi)

(İl Eğitim Müdürlüğü)

Belediye Eğitim Şubesi
(Müdür)

(İlçe Eğitim Müdürlüğü)

Okul Müdürlüğü

Azerbaycan 68 tane "Rayon" denilen belediyeye bölünmüştür. Yukarıdaki şemadan görüldüğü gibi, belediyeler eğitim yönetiminde etkinliği olan yönetim birimlerindedir.

KAYNAKLAR

Azerbaycan Eğitim Bakanlığı, Tahsil Kanunu, Bakü: 1992.

———, Esasname, Bakü: 1994.

Bahar, E. Büşra, Günay, G. Özdoğan, Nihal İncioğlu, Gün Kut, Şule Kut, Nesrin Sungur, Bağımsızlığın İlk Yılları, Ankara: Kùltür Bakanlığı Yay., 1994

Yazar

Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim fakùltesinde Öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Okul yönetimi ve eğitimin denetimi konularında çalışmaktadır.